วารสาร การพัฒนาชายแดนใต้

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2
ประจำเดือนกรกฎาคม - เดือนกันยายน 2566
ISSN 2697-425

วารสาร

การพัฒนา ชายแดนใต้

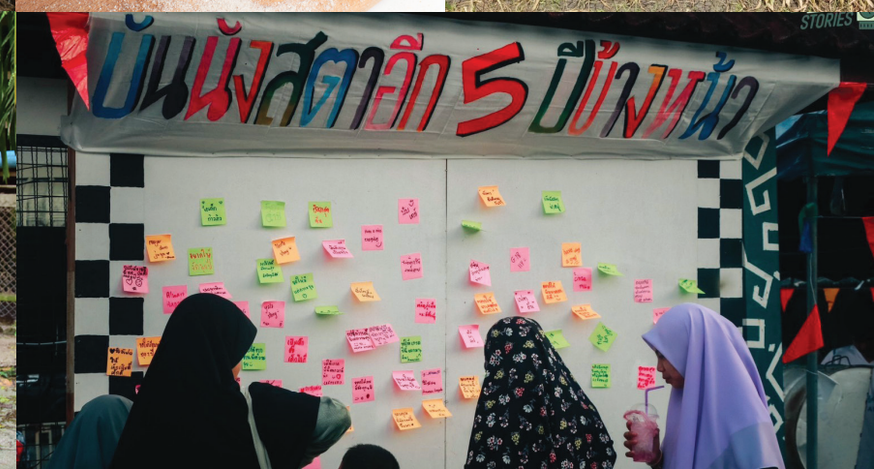

EDITORIAL BOARD

กองบรรณาธิการ วารสารการพัฒนาชายแดนใต้

ISSN 2697-425

คณะที่ปรึกษา

พลเรือตรี สมเกียรติ ผลประยูร
เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหาร
จังหวัดชายแดนภาคใต้
นายชนธัญ แสงพุ่ม
รองเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหาร
จังหวัดชายแดนภาคใต้
นาวาเอก จักรพงษ์ อภิมหาธรรม
ผู้อำนวยการกองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนา
ฝ่ายพลเรือน
ศาสตราจารย์ ดร.รัตติยา สาและ
นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษา
และวัฒนธรรมมลายู

บรรณาธิการ และรองบรรณาธิการ

นางสุนิสา รามแก้ว
ผู้ช่วยเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหาร
จังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปส.)
ดร.มัสวิณี สาและ
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

กองบรรณาธิการ

อาจารย์นินุสรา มินทราศักดิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ผศ.ดร.ซัมซู สาอุ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ดร.ภักดี ด่วนศิริ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ดร.อาทิตยา สมโลก
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
อาจารย์วาริน นาราวิทย์
มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ผศ.ดร.สายทอง แก้วฉาย
มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
นางสาวคอดีเย๊าะ ยูนุ๊
ผู้แทนภาคประชาสังคม
นางสาววัญจิต เคียงตระกูล
ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
นางทิปกา บุญรัตน์
ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
นายแวอิบรอเฮม แวบือราเฮง
ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
นางสาวนูรีตา หะยีเหาะ
ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

ออกแบบและจัดรูปเล่ม

We Creation

พิมพ์ที่

สมิลันเพรส
3/202 หมู่ที่ 1 ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

ติดต่อกองบรรณาธิการ

กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาฝ่ายพลเรือน
ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
เลขที่ 60 ถนนสุขยางค์ ตำบลสะเตง
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000
โทรศัพท์/โทรสาร 0 7320 3739

วัตถุประสงค์

วารสารการพัฒนาชายแดนใต้เป็นวารสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการพัฒนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กับภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และบุคคลทั่วไปที่สนใจในการเป็นแหล่งข้อมูลทางการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยประกอบไปด้วยบทความที่เขียนจากประสบการณ์การทำงานที่เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของบุคคลทั่วไปหรือหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงบทความที่สังเคราะห์จากงานวิจัยที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การเผยแพร่

วารสารการพัฒนาชายแดนใต้
ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 - 2 จัดพิมพ์ฉบับละ 500 เล่ม
โดยมีวาระการเผยแพร่ คือ
ฉบับที่ 1 เมษายน 2566 - มิถุนายน 2566
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม 2566 - กันยายน 2566

โดยจะจัดส่งไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่เกี่ยวข้องการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (http://www.sbpac.go.th)

การสืบค้นข้อมูล

ผู้อ่านสามารถสืบค้น หรือ Download วารสาร ศอ.บต. ฉบับปัจจุบัน และฉบับย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (http://www.sbpac.go.th)

สถานที่ติดต่อ

กองส่งเสริมและสนับสนุนงานพัฒนาฝ่ายพลเรือน
ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
เลขที่ 60 ถนนสุขยางค์ ตำบลสะเตง
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000
โทรศัพท์/โทรสาร 0 7320 3739

สารบัญ CONTENTS

06
ประชาชนอยากรู้ เลขาฯ อยากเล่า
- ศอ.บต. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมในทุกศาสนิกในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บนพื้นฐาน “แตกต่าง แต่ไม่แตกแยก”

10
หนึ่งในน้ำพระทัย
- “ผ้ายกตานี” หนึ่งในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของจังหวัดชายแดนภาคใต้

16
โครงการเด่นประเด็นดัง
- โครงการส่งเสริมการสร้างคนดีตามหลักการทางศาสนาที่ถูกต้องเพื่อร่วมสืบสานและรักษาสังคมพหุวัฒนธรรมที่ดีงามของจังหวัดชายแดนภาคใต้

24
เสริมสร้างเศรษฐกิจ
- บทบาทของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์กับการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- กินอย่างเวียดแบบฉบับบางนรา แปรรูปเห็ดนางฟ้าสู่ “เห็ดยอ” อาหารสุขภาพจากพืช 100 %
- นวัตกรรมสบู่ฆ่าเชื้อผสมสารสกัดใบสาบเสือและน้ำผึ้งชันโรง

40
สรรสร้างสังคม
- กูตุ๊ตาลีอายร์ : ผลิตภัณฑ์แปรรูปของตำบลตาลีอายร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานีในปฏิบัติการโมเดลแก้จน Tali-ai Tastes
- ครูผู้สร้างพลเมืองโลก (GCED Teacher) : นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและการศึกษาเพื่อการสร้างพลเมืองโลกสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้
- จัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานอย่างไรให้สนุก

64
เสวนาพาที
- ทิศทางการลงทุนในพื้นที่กับสถานการณ์ปัจจุบันในมุมมองคนในพื้นที่ จชต.

68
สีสันชายแดนใต้
- ค่ายอาสาฯ : เสน่ห์จากรุ่นสู่รุ่น

74
เสียงจากเยาวชน
- เสียงจากตาดีกา : ปัญหาและความท้าทายเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ สนเทศและดิจิทัล (MIDL) ของเยาวชนในโรงเรียนตาดีกา

EDITOR'S TALK บทบรรณาธิการ

วารสารการพัฒนาชายแดนภาคใต้ฉบับที่ 2 เนื้อหายังคงมีความน่าสนใจต่อเนื่อง โดยฉบับนี้เรายังคงเริ่มต้นนำด้วยบทสัมภาษณ์ พลเรือตรีสมเกียรติ ผลประยูร เลขาธิการ ศอ.บต. ในประเด็นทิศทางการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้แนวคิด “แตกต่าง แต่ไม่แตกแยก ร่วมสร้างสันติสุขในชายแดนใต้” ซึ่งนับเป็นหลักคิดสำคัญของการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดความยั่งยืน โดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความมุ่งหวังที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก สร้างสังคมเข้มแข็ง แก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพี่น้องประชาชนให้ดีขึ้น และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้ชุมชนในพื้นที่มีความเข้มแข็งเติบโตเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น

นอกจากเรื่องราวที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในวารสารฉบับนี้ยังมีอีกหลากหลายเรื่องราวที่ชวนอ่าน เช่น “ผ้ายกตานี” หนึ่งในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของจังหวัดชายแดนภาคใต้ เรื่องการส่งเสริมการสร้างคนดีตามหลักการทางศาสนาที่ถูกต้องเพื่อร่วมสืบสานและรักษาสังคมพหุวัฒนธรรมที่ดีงามของ จชต. เรื่องราวกินอย่างเวียดแบบฉบับบางนรา แปรรูปเห็ดนางฟ้าสู่ “เห็ดยอ” อาหารสุขภาพจากพืช 100 % “นวัตกรรมสบู่ฆ่าเชื้อผสมสารสกัดใบสาบเสือและน้ำผึ้งชันโรง” กูตุ๊ตาลีอายร์ : ผลิตภัณฑ์แปรรูปของตำบลตาลีอายร์อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานีในปฏิบัติการโมเดลแก้จน Tali-ai Taetes เรื่องบทบาทของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์กับการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อในสาม จชต. เรื่องครูผู้สร้างพลเมืองโลก (GCED Teacher) : นวัตกรรมการรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและการศึกษาเพื่อการสร้างพลเมืองโลกสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ เรื่องจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานอย่างไรให้สนุก เรื่อง “ทิศทางการลงทุนในพื้นที่ กับสถานการณ์ปัจจุบันในมุมมองคนในพื้นที่ จชต.” ค่ายอาสาฯ เสน่ห์จากรุ่นสู่รุ่น และท้ายสุดเป็นการนำบทความเรื่อง เสียงจากตาดีกา ปัญหาและความท้าทายเรื่องการรู้เท่าทันสื่อสนเทศและดิจิทัล (MIDL) ของเยาวชนในโรงเรียนตาดีกา

จะเห็นได้ว่าแต่ละเรื่องราวที่นำเสนอในฉบับนี้ ล้วนเป็นการนำเสนอข้อมูลเพื่อให้เห็นมุมมองในทุกมิติของการพัฒนาพื้นที่ชายแดนใต้ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ หรือการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานราก เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน ที่ซึ่งทางคณะผู้จัดทำหวังว่าวารสารการพัฒนาชายแดนใต้ฉบับนี้จะเป็นการเปิดมุมมองให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ชายแดนใต้ไปกับพวกเรา และนำไปบอกต่อถึงเรื่องราวดี ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นะคะ

สุนิสา รามแก้ว
บรรณาธิการ

สรรสร้างสังคม

กูตุ๊ตาลีอายร์ : ผลิตภัณฑ์แปรรูปของตำบลตาลีอายร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ในปฏิบัติการโมเดลแก้จน Tali-ai Tastes

ผู้เขียน : นุรซาร์อิดาห์ อุเซ็ง
อาจารย์, หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ไอร์นี แอดะสง
อาจารย์นักวิจัย, ศูนย์ประสานงานแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการจังหวัดปัตตานี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

อามีรา เจะเตะ
เจ้าหน้าที่วิจัย, ศูนย์ประสานงานแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการจังหวัดปัตตานี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

รอดียะห์ สะมะ
เจ้าหน้าที่วิจัย, ศูนย์ประสานงานแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการจังหวัดปัตตานี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วรรณี มาหิเละ
เจ้าหน้าที่วิจัย, ศูนย์ประสานงานแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการจังหวัดปัตตานี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

อาดีซะห์ วาแมง
เจ้าหน้าที่วิจัย, ศูนย์ประสานงานแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการจังหวัดปัตตานี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

จัดโครงการปฏิบัติการแก้จนและการขับเคลื่อนการปฏิบัติการด้านส่งเสริมอาหารพื้นถิ่น ในพื้นที่ตำบลตาลีอายร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โครงการปฏิบัติการแก้จนและการขับเคลื่อนการปฏิบัติการด้านการส่งเสริมอาหารพื้นถิ่นในพื้นที่ตำบลตาลีอายร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา ต่อยอด และยกระดับทุนเดิมโดยเน้นด้านการเกษตร ประกอบไปด้วย 3 กลุ่มกิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) Tali-Ai Agro คือ การส่งเสริมอาชีพด้านการ ปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ข้าว พืช ผัก เห็ด สมุนไพร วัสดุปลูก 2) Tali-Ai Tastes คือ การส่งเสริม ด้านอาหารพื้นถิ่นของชาวตาลีอายร์และการแปรรูปอาหาร ได้แก่ แกงโบราณ อาหารจากเห็ดและดอกไม้ เป็นต้น 3) Tali-Ai Herbs คือ การแปรรูปสมุนไพรในพื้นที่เพื่อทำเป็นเครื่องดื่มสมุนไพร ได้แก่ ชา ข้าว และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากสมุนไพร ทั้งนี้ ยังผนวกกับ ใน Operating Model ที่ 4 ได้แก่ Tali-Ai Biz มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาระบบตลาดและการขายทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่ชายแดนภาคใต้ เป็นการสนองนโยบายให้เศรษฐกิจฐานรากมีส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชน จังหวัดและประเทศต่อไป

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) มีนโยบายในการดำเนินแก้ไขปัญหาความยากจนและได้บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรมด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สถาบันการศึกษา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ศจพ.จังหวัด หน่วยงานภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนภาคประชาสังคม และสำหรับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เลขาธิการ ศอ.บต. ได้มอบนโยบายและกรอบแนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ ได้แก่ 1 ข้าราชการ 1 ครัวเรือน) เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2564 (สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดยะลา, 2564) โดยใช้ฐานข้อมูลคนจนตามฐานข้อมูล TPMAP หรือ Thai People Map and Analytics Platform กำหนดบุคคลเป้าหมายเพื่อเข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือและนำร่อง โดยมีข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของ ศอ.บต. เป็นผู้ดำเนินการหลัก ทำหน้าที่ประสานติดตาม ประเมิน เพื่อให้การช่วยเหลือครัวเรือนยากจนทุกมิติ ตามกรอบการบูรณาการโครงการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปราชญ์ชาวบ้าน และเทคโนโลยี สู่การพัฒนานวัตกรรมทางสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

ข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนเวทีชุมชน หมู่ที่ 4 บ้านใหม่ ตำบลตาลีอายร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า อาชีพการเกษตรเป็นอาชีพของคนกลุ่มมากในพื้นที่ตำบลตาลีอายร์ ส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพของคนที่มีอายุ ซึ่งเกือบทุกบ้านจะมีการทำการเกษตร เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ในบริเวณพื้นที่รอบบ้านเพื่อไว้บริโภคในชีวิตประจำวัน และเหลือขายบ้างไม่มากนัก เนื่องจากพื้นที่หมู่บ้านเป็นชนบท มีความห่างไกลตลาดและร้านค้า จากข้อมูลพื้นฐานและทุนเดิมที่มีของสมาชิกในชุมชนที่สนใจการทำอาหารและขนม จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่อยากศึกษาและต่อยอดในด้านการทำอาหาร ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มความต้องการด้านอาหารเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ ได้แก่ กลุ่มขนมเบเกอรี่ (เค้ก, บราวนี่, พุดดิ้ง, ขนมปังโฮมเมด) กลุ่มขนมหวาน (กะหรี่ปั๊บ, ขนมขันหมาก) และกลุ่มทำอาหารคาว (แกงต่าง ๆ) OM Tali-ai Tastes มีจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วม OM ทั้งหมด 10 ครัวเรือนเป็นจำนวนคนจนเป้าหมายทั้งหมด 10 คน และอาหารพื้นถิ่นรายการแรกที่ได้รับการพัฒนา ได้แก่ แกงเนื้อสูตรโบราณ หรือที่ภาษามลายูท้องถิ่นเรียกว่า “แกงกูตุ๊”

แกงกูตุ๊ คือ แกงเนื้อสูตรโบราณที่ชาวมลายูในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะหาทานได้ในช่วงเทศกาลพิเศษ เช่น วันตรุษอิดิ้ลฟิตรี และวันตรุษอิดิ้ลอัฎฮา หรือที่ภาษามลายูท้องถิ่นเรียกว่า วันรายอเท่านั้น เพราะในช่วงเทศกาลที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ในครอบครัวจะมีการเชือดพลีเนื้อสัตว์ เช่น วัว หรือ แพะ แกะ เพื่อจุดประสงค์ในการทำทานให้กับคนยากไร้และเพื่อบริโภคภายในบ้านเรือน แกงกูตุ๊เป็นแกงที่ทานได้ทุกเพศ ทุกวัย มีส่วนผสมของสมุนไพรและเครื่องเทศที่มีในท้องถิ่นเป็นส่วนผสมหลัก ไม่มีกะทิ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแกงที่มีคุณประโยชน์ทางสารอาหารเป็นอย่างมาก การพัฒนาผลิตภัณฑ์แกงกูตุ๊ให้สามารถบริโภคได้นอกจากในช่วงเทศกาล จึงเป็นการรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านอาหารจากชุมชนมลายูสู่ภายนอก อีกทั้ง ในตลาดยังไม่มีผลิตภัณฑ์แกงกูตุ๊ในลักษณะการยืดอายุด้วยการสเตอริไลส์วางขายตามร้านต่าง ๆ ทางคณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงช่องทางในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชน นั่นคือ สมุนไพร เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ ลูกผักชี พริก และอื่น ๆ และพัฒนาผลิตภัณฑ์แกงกูตุ๊ให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ สร้างการมีส่วนร่วมของคนจน และลดการทำงานนอกพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมายครัวเรือนยากจน เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการบริโภคอาหารฮาลาลให้กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่มีความสนใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นของฝากของจังหวัดปัตตานี และกลุ่มลูกค้าที่มีความจำเป็นต้องเดินทางออกนอกพื้นที่หรือต่างประเทศแต่มีความต้องการบริโภคอาหารท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อส่งเสริมอาหารพื้นถิ่นในพื้นที่ตำบลตาลีอายร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาและพัฒนาสูตรอาหารแกงกูตุ๊จากท้องถิ่นสู่ตลาดในประเทศ

ประกวดแกงกูตุ๊เพื่อคัดเลือกสูตรอาหารที่ได้รับความนิยม

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือครัวเรือนยากจนตามฐาน TPMAP หรือ Thai People Map and Analytics Platform ในหมู่ที่ 4 บ้านใหม่ ตำบลตาลีอายร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี จำนวน 10 ครัวเรือน

วิธีการ และกระบวนการดำเนินงาน

1. การประกวดแกงกูตุ๊เพื่อคัดเลือกสูตรอาหารที่ได้รับความนิยม

ภายหลังจากการทำเวทีชุมชนเพื่อแยกกลุ่มครัวเรือนยากจนที่มีความสนใจในการเข้าร่วม ปฏิบัติการโมเดลแก้จน ในแต่ละ Operating Model แล้วนั้น คณะผู้วิจัยและกลุ่มสมาชิกในปฏิบัติการโมเดลแก้จน (Operating Model) Tali-ai Tastes ได้ข้อสรุปในการพัฒนาอาหาร และเมนูที่ได้รับการคัดเลือก คือ “กูตุ๊” เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และความปรองดองในชุมชน คณะผู้วิจัยจึงได้จัดให้มีการประกวดแกงกูตุ๊เพื่อคัดเลือกสูตรอาหารที่ได้รับความนิยม

2. พัฒนาสูตรอาหารที่สำหรับการผลิตในอุตสาหกรรม

หลังจากที่ได้สูตรที่เป็นเอกฉันท์ เนื่องจากการประกอบการอาหารโดยปกติของชุมชนนั้นจะใช้วิธีการกะประมาณ ไม่ได้มีสูตรที่แน่ชัด คณะผู้วิจัยและสมาชิกจึงได้นำไปพัฒนาสูตรอาหารที่ลงตัวสำหรับการผลิตใน

อุตสาหกรรม มีการระบุเป็นจำนวนกรัมที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการของรับรองมาตรฐานอาหารและยา (อย.) การขอรับรองมาตรฐานฮาลาล และการคำนวณต้นทุน

3. การสเตอริไลส์อาหาร (Sterilization)

การสเตอริไลซ์ (Sterilization) เป็นการใช้ความร้อนที่อุณหภูมิสูงกว่า 100 องศาเซลเซียส ภายใต้ความดัน ในกรณีของเครื่องฆ่าเชื้อภายใต้ความดันที่ใช้ไอน้ำเป็นตัวกลางในการให้ความร้อนที่ 121.1 องศาเซลเซียส มีค่าความดันประมาณ 15 psi (ปอนด์ต่อตารางนิ้ว) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำลายจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค และจุลินทรีย์ที่ทำให้อาหารเสื่อมเสีย

พัฒนาสูตรอาหารที่ลงตัวสำหรับการผลิตในอุตสาหกรรม

เพื่อให้อายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ยาวนานตั้งแต่ 6 เดือนถึง 2 ปีที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งเป็นวิธีการที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญในการผลิต ซึ่งโดยทั่วไปการใช้อุณหภูมิสูงเป็นเวลานาน ๆ ย่อมสามารถทำลายจุลินทรีย์ได้มาก สำหรับอาหารนั้นเราไม่สามารถใช้ความร้อนปริมาณสูงมาก ๆ ได้ เนื่องจากจะทำให้สูญเสียคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การฆ่าเชื้อแบบสเตอริไลซ์ (Sterilization) เพื่อทำลายจุลินทรีย์ที่ทำให้อาหารเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค และทำให้อาหารเน่าเสีย ซึ่งปริมาณความร้อนที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารจะอยู่ในระดับที่เรียกว่า การฆ่าเชื้อเชิงการค้า (Commercial sterilization) หลักการของการฆ่าเชื้อแบบการค้า คือ การให้ความร้อนแก่อาหารในปริมาณเพียงพอที่จะทำลายจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค และยับยั้งไม่ให้จุลินทรีย์ที่ทำให้อาหารเสื่อมเสียเจริญได้ เนื่องจากไม่ได้ทำลายเชื้อจุลินทรีย์ทั้งหมดแบบที่ใช้ในการฆ่าเชื้อทางการแพทย์ อาหารที่ผ่านการแปรรูปในระดับการฆ่าเชื้อเชิงการค้าอาจยังมีแบคทีเรียทนร้อน (Thermophiles) หลงเหลืออยู่

การสเตอริไลส์อาหารครั้งที่ 1 ณ โรงงานสเตอริไลส์อาหาร ม.อ.ปัตตานี

แต่ไม่เป็นปัญหาเนื่องจากอาหารถูกเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้องหรือต่ำกว่า 45 องศาเซลเซียส แบคทีเรียทนร้อนจึงไม่งอกและไม่เพิ่มจำนวนที่ทำให้อาหารเน่าเสีย (ศูนย์วิทยาศาสตร์อาหารฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2564)

3.1 การสเตอริไลส์อาหาร ครั้งที่ 1

คณะผู้วิจัยนำกลุ่มฯ เข้าทำการสเตอริไลส์อาหารครั้งแรก ณ โรงงานสเตอริไลส์อาหาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยทางกลุ่มได้เตรียมอาหารมาจากชุมชน และนำมาบรรจุในถุงเพาซ์ ตามปริมาณที่กำหนด ทำการปิดผนึกสุญญากาศ และฆ่าเชื้อโดยวิธีการสเตอริไลส์ ผลลัพธ์จากการเข้าทดลองสเตอริไลส์อาหารในครั้งนี้ คือ พบว่าเนื้อวัวมีความเปื่อยยุ่ยมากเกินไป อันเนื่องมาจาก กลุ่มได้นำแกงที่พร้อมทานเข้ากระบวนการสเตอริไลส์ โดยกระบวนการนี้จะทำให้อาหารที่บรรจุในถุงเพาซ์ถูกฆ่าเชื้อด้วยความร้อนสูงเป็นเวลา 1 ชั่วโมงกว่า ๆ ทางนักวิเคราะห์จึงแนะนำให้กลุ่มฯ ลดเวลาที่ปรุงอาหารลงเหลือครึ่งหนึ่ง จากเดิมที่ตั้งไฟเป็นเวลา 1 ชั่วโมง ให้ลดลงเพียง 30 นาทีเท่านั้น

3.2 การสเตอริไลส์อาหาร ครั้งที่ 2

จากปัญหาที่ประสบจากการสเตอริไลส์อาหารครั้งที่ 1 คณะผู้วิจัยนำกลุ่มฯ เข้าทำการสเตอริไลส์อาหารเป็นครั้งที่ 2 ณ โรงงานสเตอริไลส์อาหาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยครั้งนี้ ทางกลุ่มมีประสบการณ์ มีความคล่องตัวมากขึ้น เนื่องจากเริ่มเกิดความคุ้นชินกับสถานที่และอุปกรณ์ในโรงงาน ครั้งนี้กลุ่มได้รับการบรรยายจากอาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในหัวข้อการผลิตอาหารให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ

ผลลัพธ์ที่ได้จากการสเตอริไลส์อาหารในครั้งนี้ จะสามารถนำไปตรวจเชื้อจุลินทรีย์เพื่อนำรายงานผลการวิเคราะห์ขอรับรองมาตรฐานอาหารและยา (อย.) และวิเคราะห์ฉลากโภชนาการ

การสเตอริไลส์อาหารครั้งที่ 1 ณ โรงงานสเตอริไลส์อาหาร ม.อ.ปัตตานี

การสเตอริไลส์อาหารเป็นครั้งที่ 2 ณ โรงงานสเตอริไลส์อาหาร ม.อ.ปัตตานี

4. กูตุ๊ตาลีอายร์: ผลิตภัณฑ์แปรรูปของตำบลตาลีอายร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ผลผลิตสุดท้ายในปฏิบัติการโมเดลแก้จน (Operating Model) Tali-ai Tastes ได้แก่ เนื้อผัดสมุนไพรและเครื่องเทศพร้อมทาน (ตราตาลีอายร์เทส) เมนูอาหารสูตรโบราณของชาวมลายูสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คัดสรรสมุนไพรปลอดสารพิษจากชุมชนในพื้นที่ ปรุงด้วยเครื่องเทศที่อุดมด้วยคุณประโยชน์ เก็บได้นานถึง 1 ปี ผลิตโดยวิสาหกิจชุมชนต๊อยญิบตาลีอายร์ : กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารตำบลตาลีอายร์ เป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบพร้อมทาน (Ready to eat) สามารถรับประทานได้ทันที อร่อยง่าย ๆ เพียงฉีกซอง เพื่อความอร่อยมากขึ้น เพียงฉีกซองเทใส่ภาชนะ นำเข้าไมโครเวฟกำลังไฟ 800 วัตต์ นาน1 นาที สามารถทานคู่กับข้าวสวยร้อน ๆ ข้าวเหนียว ขนมปัง หรือโรตี ได้รับการขึ้นทะเบียนอาหารและยา เลขที่ 94-1-10259-5-0024 เป็นหนึ่งในของฝากแสนอร่อยจากจังหวัดปัตตานี และเหมาะกับกลุ่มลูกค้าที่มีความจำเป็นต้องเดินทางออกนอกพื้นที่หรือต่างประเทศแต่มีความต้องการบริโภคอาหารท้องถิ่น

5. ขึ้นทะเบียนรับรองผลิตภัณฑ์ OTOP โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกรมการพัฒนาชุมชน

เนื้อผัดสมุนไพรและเครื่องเทศพร้อมทาน (ตราตาลีอายร์เทส) ได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์ OTOP โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งโครงการ OTOP เป็นแนวนโยบายเป้าหมายเพื่อช่วยให้ประชาชนในชุมชนยกระดับฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ มาบริหารจัดการให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นโดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล 2) พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ และ 3) การสร้างทรัพยากรมนุษย์

ผลผลิตในปฏิบัติการโมเดลแก้จน (Operating Model) Tali-ai Tastes : ผลิตภัณฑ์กูตุ๊ตาลีอายร์ : เนื้อผัดสมุนไพรและเครื่องเทศ (ตราตาลีอายร์เทส)

บทสะท้อนการเรียนรู้ และแนวทางการนำไปใช้

1. กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์แกงกูตุ๊สอดคล้องกับวิถีชุมชน แกงกูตุ๊เป็นแกงที่คุ้นเคยที่ทุกบ้านต้องเคยทำ และสูตรแกงกูตุ๊ของชุมชนตาลีอายร์ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาที่อยู่กับชุมชนมาช้านาน มีสูตรที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีรสชาติที่โดดเด่นจากชุมชนอื่น ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และในพื้นที่ตาลีอายร์ มีการเพาะปลูกสมุนไพรที่เป็นส่วนผสมหลักของแกงกูตุ๊หลายครัวเรือน รวมถึงมีแปลงผักในโครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ บ้านสีปาย ต.ตาลีอายร์ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี คณะผู้วิจัยสร้างการมีส่วนร่วมให้กับครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์แกงกูตุ๊ในทุกกระบวนการตั้งแต่การคัดเลือกสูตรอาหารที่ได้รับความนิยมจากชุมชนมากที่สุด การปรุงอาหาร และการบรรจุอาหารในโรงงานสเตอริไลซ์ มีการจัดทำกระบวนการกลุ่ม เลือกประธานกลุ่มและจัดทำโครงสร้างองค์กรเพื่อการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนในนามของ “ต็อยญิบตาลีอายร์ : กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารตำบลตาลีอายร์” เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของให้กับครัวเรือนยากจนเป้าหมายและเห็นภาพถึงความสำเร็จของกลุ่ม การดึงคนในพื้นที่ให้เป็นนักวิจัยร่วม ช่วยเอื้อการทำงานของทีมวิจัยในการอำนวยความสะดวก การประสานกับชุมชน ครัวเรือนเป้าหมายได้เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีข้อมูลของชุมชนเชิงลึกที่สามารถแนะนำทีมวิจัยให้ตระหนักและตั้งข้อควรระวังในการดำเนินงานเพื่อลดความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี

2. การสเตอริไลซ์อาหาร ซึ่งเป็นการฆ่าเชื้ออาหารด้วยความร้อนที่สูงมากกว่า 100 องศาเซลเซียส โดยใช้เวลาที่เหมาะสม เพื่อให้อายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ยาวนานตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 2 ปีที่อุณหภูมิห้อง ซึ่งเป็นวิธีการที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญในการผลิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีการจัดตั้งโรงงานสเตอริไลซ์อาหาร ภายใต้การกำกับดูแลของศูนย์วิทยาศาสตร์อาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ถือเป็นอีกองค์ความรู้ที่สำคัญที่มีในพื้นที่ของทีมวิจัย ด้วยโรงงานผ่านการรับรองมาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Product) หรือมาตรฐานการผลิตอาหาร สามารถส่งเสริมให้กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์แกงกูตุ๊ของชุมชนตาลีอายร์ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารและยา (อ.ย.) และมาตรฐานฮาลาลที่สามารถนำไปวางขายตามห้างสรรพสินค้าหรือการส่งออกไปต่างประเทศได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

มาตรฐานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของจังหวัดปัตตานี

3. ปฏิบัติการโมเดลแก้จน (Operating Model) Tali-ai Tastes : ผลิตภัณฑ์กูตุ๊ตาลีอายร์ : เนื้อผัดสมุนไพรและเครื่องเทศ (ตราตาลีอายร์เทส) มีผลผลิตหลักได้แก่ ผลิตภัณฑ์แกงกูตุ๊พร้อมทานที่ผ่านการรับรองมาตรฐานอาหารและยา (อ.ย.) และมาตรฐานฮาลาลในบรรจุภัณฑ์ที่น่าดึงดูดและน่าสนใจสามารถนำไปวางขายตามห้างสรรพสินค้าหรือการส่งออกไปต่างประเทศได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายอาหาร การแปรรูปผลิตภัณฑ์นี้ สามารถสร้างเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้เสริมในครัวเรือน ทั้งนี้ หากผลิตภัณฑ์แกงกูตุ๊ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในอนาคต อาชีพนี้สามารถเปลี่ยนจากรายได้เสริมเป็นรายได้หลักให้กับครัวเรือนเป้าหมายได้

4. การพัฒนาต่อยอดเพื่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของกลุ่ม คือ การพัฒนาศักยภาพ เพิ่มองค์ความรู้และพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการตลาดให้กลุ่มเป้าหมาย สร้างวัฒนธรรมที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้กลุ่มสามารถต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ในชุมชนเข้าสู่ตลาดอาหารมาตรฐานได้ จัดให้มีการวางแผนการสร้างโรงเรือนในชุมชนเพื่อรองรับการผลิตให้ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานในการผลิต และการดึงครัวเรือนยากจนเพิ่มเข้ามาในกลุ่ม สร้างให้กลุ่มมีทีมงานที่เข้มแข็งและพร้อมรับกับการผลิตในปริมาณมากในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดยะลา. (2564). ศอ.บต. เดินหน้า แก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการร่วมกับ 37 หน่วยงาน นำร่องโครงการ 1 ข้าราชการรับผิดชอบ 1 ครัวเรือนยากจน ลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ จชต. สืบค้นจากhttps://radioyala.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/56168.

ศูนย์วิทยาศาสตร์อาหารฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. (2564). การสเตอริไลส์อาหาร. สืบค้นจาก https://www.hfsc-psu.com/factory/history.